

Література:

1. Agboola, O. P. (2017): The influence of open space utilization on residents' attachment with community: A case study of rural market square in southwest Nigeria. *Archnet-IJAR*, Vol. 11 (1), 44–66.
2. Insch, A. and Florek, M. (2010): Place satisfaction of city residents: Findings and implications for city branding. In *Towards Effective Place Brand Management: Branding European Cities and Regions*. Eds.: Ashworth G. and Kavaratzis M., Edward Elgar Publishing, 191–204.
3. Kavaratzis, M. and Ashworth, G. J. 2005. City branding: An effective assertion of identity or a transitory marketing trick? *Tijdschrift voor Economische en Sociale Geografie*, Vol. 96 (5), 506–514.
4. Kavaratzis, M. and Hatch, M.J. (2013): The dynamics of place brands: An identity-based approach to place branding theory. *Marketing Theory*, Vol. 13 (1), 69–86.
5. Mohapatra, B. and Razak A. (2013): Place attachment and participation in management of neighbourhood green space: A place-based community management. *International Journal of Sustainable Society*, Vol. 5 (3), 266–283.
6. Molnár, V. (2013): *Building the State. Architecture, Politics, and State Formation in Post-War Central Europe*. London: Routledge.
7. Oktay, D. and Bala, H.A. (2015): A holistic research approach to measuring urban identity: findings from Girne (Kyrenia) area study. *Archnet-IJAR*, Vol. 9 (2), 201–215.
8. Pap, A. (2013): Residential attitudes towards urban heritage in Budapest. *Geographica Timisiensis*, Vol. 22 (1), 17–32.
9. Pap, Á. (2014): The relationship between the built cultural heritage and the local identity – actor-centred geographical analysis based on Budapest case studies. Theses of the PhD dissertation. Szeged.
10. Young C., Kaczmarek S. 2008. The Socialist Past and Postsocialist Urban Identity in Central and Eastern Europe. The Case of Łódź, Poland. *European Urban and Regional Studies*, 15 (1), 53–70.

С.К. Мізіна

*Вінницький державний педагогічний університет
імені Михайла Коцюбинського,
sonyamizina@ukr.net*

**ВПЛИВ МЕЛІОРАЦІЇ НА ПРИРОДНІ ЛАНДШАФТНІ КОМПЛЕКСИ
БАСЕЙНУ РІЧКИ ТРУБІЖ**

Антропогенізація більшості малих та середніх річок України становить 80–90 %, особливо це стосується річок Лісостепової зони. Найбільшої трансформації ландшафтні комплекси річок зазнали у 50–60-х рр. ХХ ст., що було зумовлено введенням у дію «Великого плану перетворення природи». За планом було меліоровано 3,2 млн га заболочених земель України, з метою використання їх у сільськогосподарському виробництві.

Як приклад річка Трубіж – ліва притока Дніпра. До проведення меліоративних робіт у заплаві боків річища Трубіжу тягнулись мілководні болота, шириною 2–3 км, а за ними сінокісні луки (4–5 км). Наявність тут заболочення так пояснював відомий географ І. А. Запольський: «У межах басейну р. Трубіж ґрунтові води двома основними потоками / на

правобережжі із заходу і на лівобережжі зі сходу / спрямовані до заплави і річища Трубіжу, де вони розвантажуються. Саме це сприяє заболочуванню річки» [1].

Перше осушення заплави Трубіжу було проведено з метою збільшення площі сінокісних угідь. Осушувальні роботи розпочаті з розчищення та поглиблення річища. У «Щорічнику Музею Полтавського Губернського відомства. 1913 рік» зазначено, що «...з весни 1910 року розпочалося осушення заболочених річок Полтавської губернії. У першу чергу мали бути осушені річки Трубіж та Супій. Результатом осушення є поступова зміна складу рослинності долин цих рік з повним вимиранням деяких видів рослин» [4].

Однак за час проведення меліоративних робіт на магістральному каналі не було збудовано жодних гідротехнічних споруд. Проведення осушувальних робіт сприяло лише швидкому відведенню поверхневих вод. Тобто на інтенсивне осушення ця меліоративна мережа не була розрахована. Унаслідок відсутності належного догляду, магістральний канал і бокова мережа почали заростати та замулюватися, а осушені землі поступово заболочувалися.

Друге осушення заплави Трубіжу розпочато у 1956 році. Його метою було збільшення посівних площ колективного господарства та своєчасне відведення надлишкових вод з осушувальної території. Роботи були спрямовані на перетворення річища на магістральний канал, довжиною 95 км (від м. Переяслав-Хмельницький до с. Мокрець). У праці І. А. Запольського зазначено: «Довжина магістрального каналу 124,6 км; поперечний переріз – парабола з параметрами $P = 6-18$ м; верхня ширина каналу коливається від 9,2 до 29 м; глибина каналу від 2,6 до 3,8 м» [1]. Від с. Мокрець і до верхів'я Трубіжу запроектовано прокласти нове річище, довжиною 19,6 км, що проходить по тальвегу заплави [3].

Для регулювання річкового стоку на річищі Трубіжу та його притоках загальною довжиною 201 км споруджено 35 шлюзів-регуляторів, 19 з яких – на магістральному каналі. На боковій водорегулюючій мережі, довжиною 904 км, збудовано 583 гідротехнічні споруди із збірного залізобетону.

Для кращого сполучення між осушувальними каналами розпочато будівництво доріг загальною протяжністю 32,48 км. У місцях перетину дорожніх шляхів з каналами побудовано 18 мостів, 12 з яких – на магістральному каналі, та 128 переїздів, які були побудовані із залізобетонних труб [3].

Однак проведення інтенсивних меліоративних робіт призвело до дефіциту водності річки. Зазначав І. А. Запольський: «Осушення заплави р. Трубіж і її приток / Недра, Карань, Красилівка й Альта / понизило рівень ґрунтових вод не тільки в їх межах, але і на прилеглих до них мінеральних землях. У заплаві рівні понизилися на 1,3–1,5 м, а на відстані 3–5 км від неї на 0,5–1,0 м» [1]. Ця проблема потребувала негайного вирішення, тому що річище Трубіжу було головним водогосподарським каналом регіону. Для відновлення водності річки було споруджено на р. Остер чотири перекачувальні насосні станції, що мали подавати воду з басейну Десни у Трубіж.

У 1954–1966 рр. було споруджено Трубізьку осушувально-зволожувальну систему. Ця меліоративна система мала регулювати осушення, і зволоження земель у посушливі періоди. Однак, на початок ХХІ ст. за даними дешифровки супутникових знімків 4/5 природних комплексів території басейну річки є повністю трансформованими [2]. Унаслідок відсутності нагляду за меліоративними землями та гідротехнічними спорудами відбувається природне повернення до заболочення.

Література:

1. Запольский И. А. Влияние мелиорации на водный баланс Украинского Полесья (на примере бассейна р. Трубеж) / И. А. Запольский. – К.: Наук. думка, 1991. – 166 с.
2. Зуб Л. М. Сучасна трансформація водозбірних басейнів лісостепових річок / Л. М. Зуб, А. І. Томільцева, О. В. Томченко // Екологічна безпека та природокористування. – К, 2015. – Вип. 3 (19). – С. 65–72.
3. Пшеничний Н. І. Осушення і освоєння заплави річки Трубіж / Н. І. Пшеничний, К. С. Семенов. – К., 1957. – 58 с.
4. Толочко М. Трубіж і Пристроми / М. Толочко // Педагогічні обрії. – Переяслав-Хмельницький, 2006. – Вип. 9. – С. 4–5.

А.А. Мозговий

*Інститут географії НАН України,
cerebralis@gmail.com*

ІННОВАТИВНІ МЕТОДИЧНІ ПРИЙОМИ ГЕОГРАФІЧНОГО ДОСЛІДЖЕННЯ МІСЬКИХ КОНФЛІКТІВ У ЦИФРОВУ ДОБУ

Нині все частіше дослідження міського середовища пов'язані з тематикою т.зв. «гібридного урбанізму», тобто дослідженням того, яким чином цифрові технології знаходять прояв в міському просторі, яке застосування вони можуть мати та які зміни міського середовища можуть спровокувати. У сучасному світі особисті дані стають новим економічним ресурсом, що порушує проблему захисту прав власності на них та збереження приватності. Уже нині таке відкрите програмне забезпечення для фільтрації змісту та блокування реклами як адблоки істотно впливає на структуру споживання товарів та послуг містянами. Найближчим часом високотехнологічні продукти доповненої реальності неминуче почнуть проникати в фізичний простір міста, що породить нову проблему регулювання та законодавчого унормування цієї «цифрової експансії». Припускаємо, що вже в недалекому майбутньому міські поверхні (стіни, тротуари, проїзна частина автошляхів та ін.) заповнять сенсори, інтерфейси і голографічні зображення, що істотно вплине на моделі поведінки містян. Також інформаційна ера породила проблему співвідношення масової культури і міських субкультур, утворення замкнених соціальних спільнот та проблему насильства як основного засобу самовираження, що значно підвищує конфліктогенність міського середовища.